

A hegedűs, aki brácsázásért kapott Kossuth-díjat

 Kiss Eszter Veronika

Tuska Zoltán minden szólamban otthonosan mozog, a zenekari munkája mellett a vonósnégyesek első, második hegedű és brácsa szólamát is kiemelkedő módon szólaltatja meg. Utóbbiért a Kodály vonósnégyessel Kossuth-díjat is kapott.

■ *Miért kezd el egy hegedűs brácsázni egy kvartettben?*

– A Kodály kvartettben már játszottam időszakosan. Először 2006-ban a Mozart-centenárium alkalmából, amikor Szabó Tamás kilépett, helyette játszottam második hegedűt. Ekkor már 8 éve zenéltem a Mikrokosmos kvartetttel, azaz Takács-Nagy Gáborral, Papp Sándorral és Perényi Miklóssal. Jó volt az együttműködés, de a két együttes időben nem volt összeegyeztethető. 2019-ben dolgoztunk együtt ismét, amikor Bangó Ferencet kellett egy koncerten helyettesítenem. Ez időben lépett ki Fejérvári János brácsás a vonósnégyesből, és utána kérdezte meg Falvay Attila, hogy lenne-e kedvem brácsázni. Még hangszerem sem volt, de azt mondtam, hogy próbáljuk ki. Így indultam brácsásként a Kodály kvartettben 2019-ben. Azt vallom, hogy ha jó barátságban van a hegedűvel az ember, akkor a brácsázás nem okozhat gondot.

■ *Mozart nagyon szeretett brácsázni, a barokk korban is teljesen természetes volt, hogy a hegedűsök brácsáztak is.*

– Azt a nézetet képviselem, hogy ha lehet, minél magasabb szinten hegedüljön a növendék, és akkor kezdjen brácsázni. Most nagyon hamar váltanak a brácsára. Mások a kihívások a brácsázásban, mint a hegedülésben, főleg egy kamaragyüttesben, ahol inkább egy harmóniai szövet részese a brácsa, itt pedig nagyon számít, hogy milyen hangon szólal meg. Néha én is meglepődöm, hogy szemre egyszerűnek tűnő részek kényelmetlenek tudnak lenni. A Danubius és az Auer kvartettben első hegedűs voltam, a Mikrokosmosban második hegedűs, most brácsás, néha viccelődünk azon, hogy ezek után már csellózni is meg kell tanulnom. Más a brácsa pozíciója, és tetszik, hogy amit eddig az egyik oldalról

hallottam, most a másik oldalról is megismerem, és más így a rálátásom az egész műre.

■ *Ha össze kellene foglalni az eddigi szakmai pályáját, kik voltak a legmeghatározóbb személyek, együttetek?*

– Hosszú a lista, nem unatkoztam az elmúlt évtizedekben. 1991-ben diplomáztam, utána rögtön Fenyves Lórándnál tanultam Torontóban. Ez az időszak és az ő személye nagyon meghatározó volt, tulajdonképpen kint is maradhattam volna Kanadában. Amikor hazajöttem, akkor alakult a Weiner-Szász Kamarazenekar, a volt tanárnőm, Szász Józsefné Réger Judit vezetésével, nála kezdtem gyerekként hegedűt tanulni. Nagyon sokat köszönhetek neki. Férjétől Szász Józseftől szintén tanultam, sajnos csak egy rövid ideig. Mindmáig emlékszem az instrukcióira, a zeneszeretetére. A Weiner-Szász Kamarazenekar ötletének az alapja pedig a Szászféle hegedülés volt. A Szász-féle, nem a százféle! A szóvicc azért ül igazán, mert az a felhangdús vonókezelés, amit ő tanított, homogén hangzást eredményezett. '93 novemberében alakultunk meg, én lettem a koncertmester, nagyon szép idők voltak. Ehhez az időszakhoz kapcsolódik Végh Sándor is. Óriási egyéniség volt,

hatalmas tapasztalattal. Kimentem hozzá Salzburgba, játszottam a zenekarában, ezzel párhuzamosan a Weiner-Szász zenekart is dirigálta Budapesten. Ezalatt 1994-től négy éven keresztül Simon Alberthez jártam egyéni órákra. Ez a négy év az egyik legmeghatározóbb szakasza volt a pályámnak. Simon Albert foglalkozott a zenekari darabokra való felkészítéssel is, egészen rendkívüli módon! Kopelman Józsefnél is tanultam, ő ungvári születésű, de Pozsonyban él, nagyszerű hegedűtanár. Legfontosabb tanáraink közé tartozott Kovács Dénes is. Amikor a Weiner-Szász elindult, mindketten segítettek a zenekarnak a próbaperiódusokban. Rengeget lehetett tanulni tőlük, mind zenei, mind hangszeres tekintetben. 1998-ban viszont megváltam a zenekartól, és a Solti Kamarazenekarhoz mentem koncertmesternek. Eközben jött létre a Mikrokosmos kvartett Takács-Nagy Gáborral, ez a periódus 13 évig tartott és szintén meghatározó élmény volt. Közben Salzburgba is meghívtak különböző kisebb formációkba, évi 120 koncertet játszottam. Salzburgban megint egy másfajta hatás ért. Mindenki tudja, hogy Mozart szülővárosa, ez persze nem jelenti azt, hogy ott játszának a legautentikusabban Mozartot, de mégis, ott egy olyan fajta játékmóddal találkoztam, ami egészen más, mint amihez mi hozzászoktunk itt Közép-Kelet-Európában. Közben Schiff András zenekarában, a Capella Andrea Barcában is zenéltem, de kamaráztam is vele. Most is játszom Schiff András együttesében. A Mikrokosmos véget ért, helyette ott van a Kodály kvartett, és persze hosszú ideje játszom a Budapesti Fesztiválzenekarban, amelyik szimfonikus zenekarként egy teljesen más repertoárt képvisel.

|| *Kit emelne ki a leginkább?*

– Talán Simon Albertet. Hálás vagyok a sorsnak, hogy megadatott nekem ez az időszak. Az ő hatására kezdtem „másképp” hallani. Valószínűsíthető, hogy kevés ilyen ember van, vagy volt, aki megrendítően lényeglátón, a teljességet magába foglaló szellemi erőterrel rendelkezett. A legfontosabb, amit tanultam ezektől az emberektől, az a zenei látásmód, rálátás a dolgokra. A rálátás alatt azt értem, hogy „más” szemszögből próbálok nézni a dolgokat, nem a saját szemüvegemen keresztül. Ez azért jó, mert ilyenkor az ember kilép önmagából. Amikor a gyermek játszik, azt mondjuk, önfeledtté válik, és ha valaki megfeledez magáról, akkor az időfaktort kiiktatja. A zenében is ez történik, mintha megállna az idő. A legjobb példa erre az operária: megy a történet, és amikor az áriához érünk, a zeneszerző az adott szituációt kinagyítja.

Ilyenkor, mintha a saját dimenzióinkon túli világokba csöppennénk.

Pont ez történik, és nemcsak az ária esetében, hanem minden zeneműben. Ez a fajta látásmód végig kíséri az életem.

|| *10 éve tanít a Bartók konziban. Melyek azok a területek, amelyeket tovább kell erősíteni a hazai zeneoktatásban?*

– 2004 óta tanítok, akkor a Continuo magán konziban kezdtem a hegedűtanári pályát pár órában. Azért is vágtam bele, mert azt láttam, hogy szükség van arra, amit már megtapasztaltam, megtanultam a különböző formációkban, és szívesen továbbadnám. Egyre kevesebb a zenei indíttatás, a felnövekvő generációban kevés a céltudatos, produktív, kifejező játékmód, a technikai tudás is hiányos, a zenei gondolatról nem is beszélve. A Continuo után Csepelen az Egressy Béni konziban voltam egy rövid ideig, és 10 éve vagyok a Bartók konziban. Mivel itt nagyon különböző szinten állnak a bekerülő diákok, nehéz úgy tanítani, hogy a bizonyos darabokhoz vezető utat megkönnyítse az ember, tekintve, hogy kénytelen mindent darabonként tanítani. E tekintetben a rendszerben vannak bizonyos hiányosságok. Erős az eredménycentrikusság, de nem a hosszútávú perspektíva, hanem a jelen pillanat eredményei jelentik a célt. Erős a teljesítménykényszer, a vizsgáról vizsgára való játék, és ez főleg akkor probléma, ha olyan hiányosságok vannak, amelyek felszámolására időre lenne szükség. Látok külföldön olyan példákat, hogy első évben nincs vizsga, csak második év félévkor – koncerten lehet játszani, de nem egy teljesítménykényszeres vizsgán. Ez a türelmi idő arra való, hogy bizonyos technikai hiányosságokat ki lehessen küszöbölni, utol tudja érni az elvárt szintet a növendék, ez szerintem nagyon jó irány. Az itthoni rendszerben ezen, mi tanárok változtatni nem tudunk, egyelőre. A legfontosabbnak azt tartanám, korosztálytól függetlenül, hogy a zenészpálinka belső hallását erősítsük. Ha van egy adott kotta, addig nem engedni lejátszani, amíg a növendék belülről nem hallja, hogy minek kell szólnia. Egyszerűen sokan nem hallják belül, mi van a kottában, csak elkezdnek játszani és keresgélnek az ujjakkal, hogy eltalálják a hangokat. Azt az utat szükséges kiépíteni, hogy amikor egy idegen kottára ránéznek, az megszólaljon bennük. A legfontosabb: hallani, hogy mit fogok megszólaltatni, és utána hallgatni, hogy mit csinálok, mit teszek az ügyért. A másik, hogy a zene egy állandó örömforrás, mint amikor ugyanarra a dologra újból és újból rácsodálkozunk, olyan, mint egy kiapadhatatlan kút. Ennek a rácsodálkozásnak kell beépülnie az életünkbe, mert ez megtanít a fókuszálásra is. Arra, amire a mai fiatalok nehezen képesek, az egy dologra való figyelésre, amit a zenélésben nem lehet megúszni, itt jelen kell lenni. A jelenlét azt jelenti, hogy a jelet fogja az ember, és a jel ebben a minőségében az égi jel, nem pedig az írásjel. Nagyszerű dolgokat lehet elérni a 16-18 éves fiatalokkal, ez a korosztály nagyon nyitott és fogékony. Nagyon örülök, hogy a Bartók konziban van lehetőség vonós zenekarral dolgozni, ennek bizonyítékai a sikeres koncertek.